

27.2.2023

Diaarinro

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi Suomen luontopaneelista

Pääasiallinen sisältö

Luonnonsuojelulain (9/2023) nojalla ehdotetaan säädettäväksi uusi valtioneuvoston asetus Suomen luontopaneelista. Asetuksella täsmennettäisiin luonnonsuojelulain 12 §:n sääntelyä Suomen luontopaneelista. Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä Suomen luontopaneelin kokoonpanosta, asettamisesta, toiminnasta, jäsenen toimikaudesta sekä palkkioista.

Asetuksen mukaan Suomen luontopaneelissa olisi puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään kaksitoista muuta jäsentä. Luontopaneelissa olisi oltava korkeatasoista ja monialaista tieteellistä asiantuntemusta tieteenaloilta, joissa tutkitaan luonnon monimuotoisuutta, sen taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tarvittavia käytännön toimenpiteitä, politiikkatoimenpiteitä ja niiden vaikutuksia.

Asetuksessa säädettäisiin, että ympäristöministeriö pyytää ehdotuksia Suomen luontopaneelin jäseniksi yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta, sekä luontopaneelin tehtävien kannalta keskeisiltä ammattikorkeakouluilta. Asetuksen mukaan Suomen luontopaneelin työtä tukisi tiedesihteeristö.

Asian tausta ja asetuksenantovaltuus

Luonnonsuojelulain 12 §:n mukaan Suomen luontopaneeli on riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin. Säännöksen 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa luontopaneelin neljän vuoden määräajaksi kerrallaan. Suomen luontopaneelissa tulee olla edustus eri tieteenaloilta.

Suomen luontopaneelin tehtävänä on luonnonsuojelulain 12 §:n 2 momentin mukaan tuottaa, koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa luonnon monimuotoisuutta koskevien politiikkatoimien suunnittelua, toimeenpanoa, seurantaa ja päätöksentekoa varten. Näitä tehtäviä varten luontopaneeli voi antaa myös lausuntoja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista suunnitelmista ja muista asiakirjoista. Luontopaneeli voi tuottaa myös muita selvityksiä ja materiaaleja, joista se viestii tarpeen mukaan yleisölle ja päätöksentekijöille. Suomen luontopaneelin jäsenelle voidaan maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio.

Luonnonsuojelulain 12 §:n 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luontopaneelin tehtävistä, kokoonpanosta ja muista luontopaneelin toimintaa koskevista menettelyistä sekä jäsenten valinnasta, toimikaudesta ja palkkioista.

Suomen luontopaneelia koskevan luonnonsuojelulain 12 §:n 3 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla ehdotetaan annettavaksi uusi valtioneuvoston asetus Suomen luontopaneelista.

Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Ympäristöministeriö järjesti 19.3.2023 kuulemistilaisuuden Suomen luontopaneelin jäsenille.

Asetusluonnos on ollut lausunnolla 1.3.-12.4.2023. Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa yhteensä 63 eri taholta. Lausuntoja saatiin 21 kappaletta. Lausunnoista on laadittu yhteenveto, joka on julkaistu 15.05.2023.

Asetusluonnos on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

Tämän asetuksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM011:00/2023> tunnuksella YM011:00/2023

Nykytila ja sen arviointi

Luontopaneeli on toiminut vuodesta 2015 asti. Luontopaneeli on asetettu ympäristöministeriön päätöksellä.

Ensimmäinen luontopaneeli asetettiin vahvistamaan vuorovaikutusta tieteellisen tiedon ja päätöksenteon välillä luonnon monimuotoisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja toimimaan yhteydenpitokanavana kansallisen ja kansainvälisen IPBES (IPBES - Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) työn välillä. Vuonna 2019 luontopaneelin toiminta päätettiin organisoida uudelleen jakamalla tehtävät kahdelle eri ryhmälle ilmastosektorilla käytössä olevaa mallia mukaillen. Kansallisen IPBES-työryhmä asetettiin ympäristöministeriön päätöksellä yhteydenpitokanavaksi kansainvälisen ja kansallisen IPBES-työn välillä ja Suomen luontopaneelista tehtiin Ilmastopaneelin kaltainen riippumaton, monitieteellinen toimielin, joka edistää tieteen ja politiikan vuoropuhelua.

Nykyinen Suomen luontopaneeli asetettiin 20.4.2020 ympäristöministeriön päätöksellä toimikaudelle 2020–2023. Se on tällä toimikaudellaan julkaissut kolme luonnonmonimuotoisuuspolitiikkaan liittyvää tutkimus- ja selvitysraporttia ja niiden pohjalta on julkaistu kaksi päättäjille suunnattua yhteenvetoa. Loppukauden aikana julkaistavia selvityksiä on käynnissä kuusi kappaletta. Lisäksi paneeli on julkaissut kuluvan kauden aikana kuusi luonnon monimuotoisuuspolitiikkaan liittyvää mietintöä ja kannanottoa. Kirjallisia lausuntoja paneeli on antanut 15.2.2023 mennessä 72 kappaletta. Erilaisia tilaisuuksia, kuten seminaareja, keskustelutilaisuuksia ja konferensseja Suomen luontopaneeli on järjestänyt kuusi kappaletta. Näiden lisäksi luontopaneelin tutkijat ovat edustaneet paneelia lukuisissa eri tilaisuuksissa.

Suomen luontopaneelin työtä on tukenut tiedesihteeristö, johon ovat kuuluneet tiedekoordinaattori, kansainvälisten asioiden koordinaattori, koordinaattori ja viestinnän asiantuntija. Tiedesihteeristö on toiminut paneelin puheenjohtajan taustaorganisaation yhteydessä. Tiedesihteerit ja koordinaattori ovat olleet työsuhteessa kyseiseen organisaatioon. Tiedesihteeristö avustaa paneelin puheenjohtajistoa, on tukena lausuntojen valmistelussa, hoitaa Suomen luontopaneelin viestintää sekä vastaa muista luontopaneelin toimintaan liittyvistä käytännön järjestelyistä. Tiedesihteeristöä ei säädetä luonnonsuojelulaissa.

Ympäristöministeriössä toimii Suomen luontopaneelin pääsihteeri, joka tukee luontopaneelin hankkeita ja puheenjohtajistoa.

Nykytilan arviointi

Vuonna 2020 laaditussa luonnonsuojelulainsäädännön toimivuusarvioinnissa esitettiin, että luontopaneelin asettamisesta ja sen tehtävistä olisi tarpeen säätää luonnonsuojelulaissa vastaavalla tavalla kuin Suomen ilmastopaneelista on säädetty ilmastolaisissa. Tämän mukaisesti hallituksen esityksessä luonnonsuojelulaiksi ja

eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta todettiin, että Suomen Luontopaneelin toimintaedellytyksiä voisi vahvistaa se, että siitä säädettäisiin erikseen luonnonsuojelulaissa (HE 76/2022, s. 33).

Hallituksen esityksen mukaan luontopaneeli tukisi luonnonsuojelulain toimeenpanoa tuottamalla tieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi, antamalla lausuntoja monimuotoisuuden vaikuttavista suunnitelmista ja myös viestimällä monimuotoisuuden merkityksestä kansalaisille ja päätöksentekijöille. Siten luontopaneelilla olisi välillinen positiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen. Säättämällä luontopaneelin tehtävistä ja rahoituksesta vahvistettaisiin EU:n ja kansallisten biodiversiteettitavoitteiden pitkäjänteistä ja johdonmukaista toimeenpanoa ja tutkimustietoon perustuvaa päätöksentekoa (HE 76/2022, s. 88 ja 99).

1.6.2023 voimaantulevassa uudessa luonnonsuojelulaissa säädetään Suomen luontopaneelista, mutta ei sen kokoonpanosta taikka jäsenten valinnasta tai heidän toimikausistaan. Sääntelyn täydentäminen valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoituksenmukaista ja lisäisi läpinäkyvyyttä.

Suomen luontopaneelin tehtävät

Luonnonsuojelulain 12 §:n 2 momentissa säädetään yksityiskohtaisesti Suomen luontopaneelin tehtävistä.

Lain 12 §:n 2 momentin yksityisperusteluissa todetaan, että luontopaneelin tehtävänä on luonnon monimuotoisuutta koskevien politiikkatoimien suunnittelua, toimeenpanoa, seuranta ja päätöksentekoa varten tuottaa, koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa. Luonnon monimuotoisuutta koskevan tiedon varsinaisesta tuottamisesta vastaavat pääasiassa edelleen eri hallinnonalojen tutkimuslaitokset sekä yliopistot ja korkeakoulut. Luontopaneelin tehtävät liittyvät tämän tiedon käsittelemiseen ja koostamiseen kulloistenkin tietotarpeiden mukaisella tavalla. Luontopaneeli voi kuitenkin halutessaan tuottaa myös itsenäisesti uutta tieteellistä tietoa tiedon koostamisen ja erittelyn lisäksi.

Luontopaneeli voi riippumattomana ja tieteelliseen tietoon perustuvana toimijana antaa lausuntoja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista suunnitelmista ja muista asiakirjoista. Tällaisia ovat olla esimerkiksi luonnonsuojelulain 13 §:ssä tarkoitettu kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma sekä myös muihin säädöksiin perustuvat valtakunnalliset luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvät strategiat, suunnitelmat ja muut vastaavat asiakirjat. Paneeli voi myös halutessaan esimerkiksi arvioida viimeisimmän tieteellisen tiedon valossa tällaisiin suunnitelmiin sisältyvien toimien riittävyttä suhteessa luonnonsuojelulain 1 §:n tavoitteisiin. Luontopaneeli voi tuottaa myös muita sen toimenkuvaan sopivia luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi tarvittavan tiedon tuottamista ja kehittämistä koskevia selvityksiä ja materiaaleja. Näistä se voi tarpeen mukaan myös viestiä yleisölle ja päätöksentekijöille. Näillä muilla selvityksillä ja materiaaleilla tarkoitetaan esimerkiksi erilaisia toimintaohjeita tai muita materiaaleja, joilla pyrittäisiin lisäämään luonnon monimuotoisuuden turvaamisen edellyttämää tietopohjaa sekä osaltaan esimerkiksi tukemaan luonnonsuojelulain 8 §:ssä tarkoitettua ympäristötietoisuuden edistämistä (HE 76/2022, s. 147).

Luontopaneelin tehtävien tarkentamista valtioneuvoston asetuksella ei pidetä tässä vaiheessa tarpeellisena.

Suomen luontopaneelin asettaminen

Suomen luontopaneelin asettamisesta ja toimikaudesta säädetään luonnonsuojelulain 12 §:ssä. Säännöksen 1 momentissa säädetään, että valtioneuvosto asettaa Suomen luontopaneelin neljän vuoden määräajaksi

kerrallaan. Lain perusteluiden mukaan ympäristöministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa esityksen Suomen luontopaneelin asettamisesta (HE 27/2022 vp, s. 72).

Suomen luontopaneelin jäsenmäärästä ei säädetä luonnonsuojelulaissa. Hallituksen esityksessä luonnonsuojelulaiksi todettiin, että ilmastolaissa säädetty Ilmastopaneeli vastaa lähtökohdiltaan luontopaneelia, ja että niitä koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista mahdollisuuksien mukaan yhtenäistää (HE 76/2022, s. 51). Tämän mukaisesti Suomen luontopaneelin kokoonpanon tulisi vastata ilmastopaneelistä säädettävää.

Luonnonsuojelulain 12 §:n perusteluissa todetaan, että pykälässä tarkoitettulla luontopaneelin riippumattomuudella viitataan erityisesti siihen, että luontopaneelin jäsenet toimisivat paneelissa objektiivisesti. Luontopaneelissa tulisi olla edustus eri tieteenaloilta. Tällä tarkoitetaan, että paneelia nimitettäessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota tieteenalojen monipuolisuuteen ja tasapainoon. Paneelin tulisi täyttää myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vaatimukset. Hallituksen esityksessä mainitaan tieteenaloista esimerkiksi luonnon-, yhteiskunta- ja taloustieteet sekä laajemmin monimuotoisuuden turvaamiseen läheisesti liittyvät sektorit kuten liikenne, ilmasto ja maankäyttö (HE 76/2022 vp 146). Luontopaneeli on 21.2.2023 ympäristöministeriölle toimittamassaan kirjelmässä todennut, että paneelin työskentelylle olennaisimpia ovat seuraavat asiantuntemusalueet: metsien luonnon monimuotoisuus ja metsien hiilenkierto, mukaan lukien talousmetsien käsittelyyn kuuluvat erityispiirteet ja riistakysymykset, sisävesien ja merten luonnon monimuotoisuus, arktisen luonnon monimuotoisuus, maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuus (ml. perinnebiotoopit), globaali luonnon monimuotoisuus, ml. ekologinen kompensatio; kaupunkiluonnon monimuotoisuus, ml. makro- ja mikrotason elonkirjo, ympäristön pilaantuminen ja terveysvaikutukset, yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus, ympäristöpolitiikka, ympäristökasvatus, ympäristötalous, ml. kiertotalous, ympäristöoikeus ja kestävyystiede, ihmismaantiede.

Hallituksen esityksessä todetaan, että Suomen luontopaneelin jäseniksi sopivia henkilöitä ovat usein akateemisissa tehtävissä toimivat tai toimineet henkilöt, joilla on tieteellistä asiantuntemusta luontopaneelin tehtävänäältä, ja jotka noudattavat yleisiä tieteen etiikan periaatteita muun muassa sidonnaisuuksien avoimuudesta. Näiden periaatteiden noudattaminen osaltaan tukee luottamusta luontopaneelin objektiivisuuteen riippumattomana tieteellisenä asiantuntijaelimenä. Edellä tarkoitettuja akateemisia tehtäviä ovat esimerkiksi työsuhde yliopistossa tai tutkimuslaitoksessa taikka emeritana tai emerituksena (HE 76/2022 vp 147).

Tähänastisessa käytännössä sekä Suomen ilmastopaneelin että Suomen luontopaneelin kokoonpanoa koskevat esitykset on valmisteltu yliopistojen ja tutkimuslaitosten ehdokasasettelun pohjalta. Yliopistot ja valtion tutkimuslaitokset ovat ympäristöministeriön pyynnön perusteella voineet ehdottaa yhtä tai useampaa oman organisaationsa edustajaa jäseneksi. Ehdotuksissa on voitu ilmoittaa myös ehdokkaan halukkuudesta toimia paneelin puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Paneelissa ei ole ollut kiintiöitä eri organisaatioille. Jäsenen erotessa kesken toimikauden ympäristöministeriö on julkaissut hakukuulutuksen samaan tapaan kuin paneelin kokoonpanon valmistelun yhteydessä ja vapautuneelle paikalle on voitu esittää uutta jäsentä mistä vain organisaatiosta, koska jäsenet on valittu henkilökohtaisin ansioin, ei organisaation edustajana.

Palkkiot ja muu toiminnan rahoitus

Luonnonsuojelulain 12 §:n 2 momentissa säädetään, että Suomen luontopaneelin jäsenelle voidaan maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio. Lain perusteluiden mukaan palkkio voisi olla esimerkiksi vuosikohtainen (HE 27/2022 vp, s. 73).

Suomen luontopaneelin puheenjohtajan vuosipalkkio kaudella 2020-2023 on ollut 10 000 euroa ja kolmelle varapuheenjohtajalle on maksettu 7000 euron palkkio. Paneelin jäsenille ei ole maksettu palkkiota.

Vuonna 2020 alkaneen toimikauden alusta ilmastopaneelin jäsenille on maksettu vuosipalkkio luottamustoimen hoitamisesta. Puheenjohtajan vuosipalkkio on ollut 10 000 euroa, varapuheenjohtajan 7 000 euroa ja paneelin jäsenen 5 000 euroa. Suomen ilmastopaneelista annettavan asetuksen mukaan vuosipalkkiot säilyisivät saman tasoisina jatkossa.

Luontopaneelin ja ilmastopaneelin tehtävien samanlaisen vaativuuden perusteella Suomen luontopaneelin puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja jäsenten palkkiot on perusteltua säätää saman suuruisiksi.

Luontopaneelin budjetti on toimikaudella 2020-2023 ollut 355 000 euroa. Vuonna 2022 tiedesihteeristön kulut olivat n. 240 000 euroa ja luontopaneelin selvityshankkeisiin käytettiin n. 143 000 euroa. Puheenjohtajiston palkkiot ovat olleet 25 000 euroa vuodessa.

Täyttääkseen luonnonsuojelulain 12.2 § säädetty tehtävänsä, tarvitsee luontopaneeli riittävät resurssit toimintaansa. Luontopaneelin työskentelystä ja sen vaikuttavuudesta on tilattu arviointi ja sen väliraportissa esitettyjen tulosten mukaan luontopaneeli on kuluneella kaudella käyttänyt rahoituksen tehokkaasti ja ollut resurssiehinsa nähden aktiivinen tiedevälittäjäorganisaatio, joka on edistänyt vuoropuhelua tieteen ja päätöksenteon välillä. Jatkossakin resurssien käyttöä ja paneelin vaikuttavuutta tullaan arvioimaan.

Ilmastopaneelin vuosibudjetti on toimikaudella 2020-2023 ollut 750 000 euroa. Se on kattanut jäsenten vuosipalkkiot, tiedesihteeristön kulut, hankkeet sekä muut kulut kuten kokouskustannukset.

Keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin Suomen luontopaneelin kokoonpanosta, asettamisesta ja toiminnasta sekä jäsenen toimikaudesta ja palkkioista. Suomen luontopaneelin kokoonpanoa ja toimintaa koskevat säännökset noudattelisivat pitkälti Suomen ilmastopaneelin toiminnassa vakiintuneita käytäntöjä ja Suomen ilmastopaneelia koskevassa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä.

Asetuksessa säädettäisiin, että Suomen luontopaneelissa on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään kaksitoista muuta jäsentä.

Asetuksen mukaan Suomen luontopaneelissa olisi oltava korkeatasoista ja monialaista tieteellistä asiantuntemusta tieteenaloilta, joilla tutkitaan luonnon monimuotoisuutta, sen taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tarvittavia käytännön toimenpiteitä, politiikkatoimenpiteitä ja niiden kansallisia ja globaaleja vaikutuksia. Ympäristöministeriön olisi pyydettävä ehdotuksia luontopaneelin jäseniksi yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta ja luontopaneelin tehtävien kannalta keskeisiltä ammattikorkeakouluilta. Valtioneuvosto asettaisi Suomen luontopaneelin puheenjohtajan ja muut jäsenet ympäristöministeriön esityksestä. Suomen luontopaneeli valitsisi keskuudestaan kaksi varapuheenjohtajaa.

Suomen luontopaneelin työtä tukisi tiedesihteeristö.

Asetuksella rajoitettaisiin jatkossa jäsenen peräkkäisten toimikausien lukumäärää niin, että jäsenenä ja puheenjohtajana voisi toimia korkeintaan kaksi toimikautta peräkkäin. Jäsenenä voisi kuitenkin toimia kolme toimikautta peräkkäin, jos kolmantena toimikautena toimii Suomen luontopaneelin puheenjohtajana.

Pääasialliset vaikutukset

Suomen luontopaneelin asettamisen vaikutuksia on arvioitu luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä.

Asetuksen säännöksistä johtuvat vaikutukset liittyisivät Suomen luontopaneelin toiminnan läpinäkyvyyteen. Sääntelyn tarkentaminen liittyen luontopaneelin kokoonpanoon ja asettamiseen parantaisi ennakoitavuutta kokoonpanon valmisteluun osallistuvien ministeriöiden ja jäsenehdotuksia antavien tahojen näkökulmasta.

Asetuksen 4 §:ssä säädetty jäsenten toimikausien määrän rajoittaminen edistäisi vaihtuvuutta paneelin kokoonpanossa kuitenkin rajoittamatta kohtuuttomasti jäsenten toimikausia. Jäsenen toimittua paneelissa kaksi kautta hän ei voisi hakea enää jatkokaudeksi, ellei hän hae puheenjohtajan tehtävää. Säännös kannustaisi todennäköisesti kokeneita jäseniä hakemaan puheenjohtajan tehtävää ja siten myös varmistaisi jatkuvuutta paneelin kokoonpanossa. Jäsenten valinnassa olisi tiedon siirtymisen varmistamiseksi aiheellista pyrkiä siihen, että paneelin kokoonpanosta vaihtuisi enintään puolet toimikausien vaihtuessa.

Asetuksella ei arvioida olevan muita taloudellisia-, yhteiskunnallisia tai ympäristövaikutuksia. Luontopaneelin toiminta rahoitettaisiin talousarvion puitteissa. Luontopaneelin toimintaan ja selvityshankkeisiin myönnettäisiin rahoitusta talousarviomomentilta 35.10.21 vuosittain arviolta 400 000 euroa.

Lausuntopalaute ja sen huomioiminen

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti tai neutraalisti asetusluonnokseen. Kriittistä huomiota herätti Suomen luontopaneelin jäsenten ehdokaspyyntöjen rajaaminen valtion tutkimuslaitoksiin ja yliopistoihin, jolloin muun muassa ammattikorkeakoulut eivät voisi asettaa jäsenehdokkaita. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että varmistetaan paneelin riittävän laaja-alainen asiantuntemus ja tähän liittyen esitettiin huomioita koskien perustelumuiiota ja asetukseen kirjatusta tieteenaloista. Myös paneelin jäsenten määrää ehdotettiin muutamassa lausunnossa lisättävän.

Tiedesihteeristöön ja sen rahoitukseen sekä ministeriöiden yhdyshenkilöiden toimenkuvaan ja määrään liittyen tuli myös useammalta lausunnonantajalta kommentteja. Myös jäsenten ja puheenjohtajan toimikausien rajaamisen osalta esitettiin näkemyksiä useammassa lausunnossa. Muutama lausunnonantaja kannatti vaihtoehtoa, jossa toimikausien enimmäismäärään jätettäisiin enemmän harkinnanvaraa.

Lausuntokierroksella saadun palautteen johdosta asetusluonnosta ja perustelumuiiota on muutettu mahdollistamalla myös luontopaneelin tehtävien kannalta olennaisten ammattikorkeakoulujen asettaa ehdokkaita jäseniksi luontopaneeliin, lisäämällä opetus- ja kulttuuriministeriö listaan ministeriöistä, jotka nimeävät yhdyshenkilön luontopaneeliin sekä täsmentämällä kuvausta yhdyshenkilöiden roolista. Lisäksi on täsmennetty luontopaneelin toiminnan kannalta keskeisiä tutkimusaloja ja tutkimuskohteita sekä puheenjohtajan valintaa koskevaa menettelyä.

Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Kokoonpano. Pykälässä säädettäisiin Suomen luontopaneelin kokoonpanosta. Luonnonsuojelulain 12 §:n 1 momentissa säädetään, että luontopaneelissa tulee olla edustus eri tieteenaloilta. Asetuksen 1 §:ssä täsmennettäisiin kokoonpanoon liittyviä vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan Suomen luontopaneelissa olisi puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään kaksitoista muuta jäsentä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen luontopaneelissa olisi oltava korkeatasoista ja monialaista tieteellistä asiantuntemusta tieteenaloilta, joilla tutkitaan luonnon monimuotoisuutta, sen taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tarvittavia käytännön toimenpiteitä, politiikkatoimenpiteitä ja niiden kansallisia ja globaaleja vaikutuksia. Keskeisimpiä tieteenaloja olisivat mm. ekologia, ympäristötaloustiede, ympäristökasvatus, ympäristöpolitiikka- ja oikeus, yhteiskuntatieteellinen ympäristöntutkimus ja monitieteinen kestävyystiede. Monimuotoisuuteen läheisesti liittyviä sektoreita ovat muun ohella liikenne, ilmasto, energia ja maankäyttö. Korkeatasoisella tieteellisellä asiantuntemuksella tarkoitettaisiin, että jäsen on ansioitunut omalla alallaan esimerkiksi suorittamalla tohtorin tutkinnon ja julkaissut korkeatasoista tieteellistä tutkimusta esimerkiksi viime viiden vuoden aikana.

2 §. Asettaminen. Pykälässä säädettäisiin Suomen luontopaneelin asettamiseen liittyvästä menettelystä. Luonnonsuojelulain 12 §:n 1 momentissa säädetään, että valtioneuvosto asettaa Suomen luontopaneelin neljän vuoden määräajaksi kerrallaan. Asetuksen 2 §:ssä täsmennettäisiin Suomen luontopaneelin asettamista koskevaa menettelyä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ympäristöministeriö pyytää ehdotuksia Suomen luontopaneelin jäseniksi yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta ja luontopaneelin tehtävien kannalta keskeisiltä ammattikorkeakouluilta. Keskeisiä ammattikorkeakouluja olisivat ne ammattikorkeakoulut, joissa harjoitetaan sellaista tutkimustoimintaa, joka kytkeytyy luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Käytännössä ympäristöministeriö pyytäisi kyseisiä tahoja ehdottamaan yhtä tai useampaa jäsentä Suomen luontopaneeliin. Pyyntökirjeessä ympäristöministeriö voisi pyytää tahoja ilmoittamaan jäsen ehdokkaan mahdollisesta halukkuudesta toimia puheenjohtajan tehtävässä. Näiden ehdokkaiden joukosta esitettäisiin puheenjohtajaa paneelin asettamisen yhteydessä. Jäsenyys Suomen luontopaneelissa olisi henkilökohtainen, joten jäsenen luopuessa tehtävästä kesken toimikauden, jäsentä ehdottanut organisaatio ei voisi nimetä uutta jäsentä tilalle vaan ympäristöministeriö harkitsisi, onko tarvetta pyytää ehdotukset uuden jäsenen nimeämiseksi Suomen luontopaneeliin.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto asettaisi Suomen luontopaneelin puheenjohtajan ja muut jäsenet ympäristöministeriön esityksestä.

3 §. Toiminta. Pykälässä säädettäisiin Suomen luontopaneelin toimintaan liittyvistä käytännöistä.

Pykälän 1 momentin mukaan Suomen luontopaneeli valitsisi keskuudestaan kaksi varapuheenjohtajaa. Suomen luontopaneeli olisi päätösvaltainen, kun sen päätöksentekoon osallistuisi puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään puolet muista jäsenistä. Jos Suomen luontopaneelissa olisi esimerkiksi 15 jäsentä mukaan lukien puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat, kokoukseen olisi osallistuttava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään seitsemän jäsentä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen luontopaneelin työtä tukisi tiedesihteeristö. Käytännössä tiedesihteeristö tukisi erityisesti puheenjohtajistoa sen työssä. Tiedesihteeristö voisi olla tukena esimerkiksi Suomen luontopaneelin lausuntojen valmistelussa ja viestinnässä.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö nimeäisivät kukin Suomen luontopaneeliin yhdyshenkilön. Ympäristöministeriön yhdyshenkilönä voisi toimia Suomen luontopaneelin pääsihteeri, joka tukee luontopaneelin hankkeita ja puheenjohtajistoa. Yhdyshenkilöt osallistuisivat paneelin kokouksiin ja toimisivat ministeriönsä yhteyshenkilönä luontopaneelin suuntaan.

4 §. *Jäsenen toimikausi.* Pykälässä säädettäisiin Suomen luontopaneelin jäsenen toimikaudesta. Säännöksen mukaan Suomen luontopaneelin jäsenenä tai puheenjohtajana voisi toimia korkeintaan kaksi toimikautta peräkkäin. Poikkeuksena pääsääntöön olisi mahdollista valita kaksi toimikautta Suomen luontopaneelin jäsenenä toiminut henkilö luontopaneelin puheenjohtajaksi kolmanneksi toimikaudeksi.

5 §. *Palkkiot.* Pykälässä säädettäisiin Suomen luontopaneelin jäsenelle maksettavasta palkkiosta. Säännös olisi yhdenmukainen Suomen ilmastopaneelista annetun valtioneuvoston asetuksessa ilmastopaneelin jäsenille maksettavista palkkioista säädetyn kanssa. Puheenjohtajan vuosipalkkio olisi 10 000 euroa, varapuheenjohtajan 7000 euroa ja jäsenen 5000 euroa. Säännöksellä Suomen luontopaneeli ja Suomen ilmastopaneeli asetettaisiin jäsenille maksettavien palkkioiden osalta yhdenvertaiseen asemaan.

Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan päivänä 1. lokakuuta 2023.